

Előfizetési ár:

Helyben házhoz hordva és vidékie postai megküldéssel:
 Egész évre 6 ft.
 Fél évre 3 ft.
 Negyed évre 1 ft 50 kr
 Egyes szám ára 7 kr.

Hirdetéseket

négyszög centim.-ként 3 kr-ával számítunk — Kincst. bélyegdíj minden hirdetésért 30 kr.

Nyilt-tér minden sor 20 kr.

ÓRÁLLÓ

Politikai, szépirodalmi és közgazdasági lap.

Megjelen hetenként kétszer, u. m.: szerdán és szombaton reggel.

Szerkesztőség:

hova a lap szellemi részét illető közlemények küldendők:
 Sárospatak, Gortvay-féle ház.

Kiadóhivatal:

hova az előfizetési pénzek, hirdetési kéziratok s díjak és a lap szétküldésére vonatkozó felszólalások intézendők:
 Sátoralja-Ujhely, főtér 9. sz.

Kéziratokat nem adunk vissza.

Bérmintetlen levelet nem fogadunk el.

Főmunkatársak:

Csegey Gusztáv és Dr. Masznyik Endre.

Felelős szerkesztő és laptulajdonos:

Dr. BARTHA BÉLA.

Szerkesztőtárs:

ifj. dr. MITROVICS GYULA

Kiadó:

a „Zemplén” nyomdája.

A mágnások és a nemzet.

(s.) Tehát megtörtént az, aminek következtetésétől féltünk ugyan, de amit hinni még sem tudtunk.

A főrendiház pár szónyi többsége most harmad ízben szavazta le a népképviselőtől hozzá átküldött törvényjavaslatokat.

Rövid idő alatt három ízben szegült ellene a nemzet akaratának.

Még a Wekerle kabinettel történt az első kettő; a Bánffyét hozta nehéz helyzetbe a harmadik.

A vallás szabad gyakorlásáról szóló törvényjavaslatnak a felekezeti nélküliek jogviszonyait szabályozó részét vetették el s utána a zsidó vallás recepciójáról szóló javaslatokat utasították vissza.

Mindkettő, bár alakilag független tőlük, igazában mégis oly postulátuma a már elfogadott törvénycikkeknek, melyek nélkül azok sok tekintetben csonkák, bénák maradnak. A vallásosság hanyatlását féltik amattól, a zsidóság különös megiszteltetését látják emebben. Hogy mindkét érv teljesen nélkülözi az őszinteséget és a mélyebb gondolkodást: nem nehéz átlátnunk. Mágnásaink csak saját hitvallásukra és a vallásosság felől alkotott fogalmaikra vetnek világot, ha azt a felekezetenélküliséget szabályozó törvénycikkektől féltik. Saját separa-

tistikus törekvéseiket mutatják be a legnagyobb ékesszólással, ha kislelkűen a nemzet egy részétől, a zsidó vallás híveitől megtagadják azokat a jogokat, a méltányosság és viszonyosság elvének azon kodifikálását, melynek gyakorlásában már eddig tényleg benne voltak s amelyet ezentúl, a szabad vallásgyakorlatról szóló törvények értelme szerint minden honpolgár megnyer, ha fejét valami rögeszme bántja is.

A lelkiismeret szabadságáról alkotott fogalmaik alacsonyosságát mutatják be akkor, midőn a leggyarlóbb kishitűséggel akarják megtiltani polgártársaiknak azt, hogy megingott hitüket egy újabbal, reményük szerint megnyugtatóbbal, cseréljék föl.

De hiszen a törvényjavaslatokban kifejezett elvek mellett érvekkel, a főrendiházi többségnek határozata ellen kifogásokkal előállanunk merőben felesleges s csak ismétlésébe vinne minket.

Még csak az ellen a hang ellen kell szavunkat fölemelnünk, mely a Csáky-Pallavicini gróf beszédében érvényesült. A feudális elfogultság valóságos orgiát ült az örgróf beszédében. A középkori elfogultság és fajgyűlölet kísértő réme emelte fel abban nyílt, de reméljük: a magyar földön utolsó szavát.

S bár e szavak közmegebotránkozást keltettek országsherte, de a feudál-klé-

rikális párt hálás és tüntető tapsokkal jutalmazta a középkor eme visszatérő szellemét s így az örgróf ur fejezte ki igazán és őszintén pártja felfogását, letépve a cifra sallangokat róla.

Klérikalís mágnásainknak nem lehet tagadniok, hogy pusztító munkájokban ugyan az a szellem vezeti őket, ami Csáky-Pallavicini grófnak adta e szavakat szájába. A többiek közt és közte a különbség a modorban van. A többség a vallás és a hamisítatlan magyarság jelszavai alatt küzd, a másik nyíltan kimondja, mi vezeti: a faji elfogultság és a származási gög. A céger más, de egyforma pangsot mérnek alattuk.

A mágnások többsége nem érti meg az idők szavát. Belekapaszkodik a történelem szekerének a kerekébe. És ez mutatja korlátoltságukat.

Régi idők rozsdás vitézei, akik számára a történelem nem nyújt tanulságokat, akik számára hiába van az emberi szellem és gondolkodás fejlődése, akik számára hiába *katolikus* a kereszténység.

Ez újabb szavazások azonban csak inkább érlelik azt a véleményt, melyet a magyar társadalom a született törvényhozókkal szemben egy idő óta magának alkotni kezd. Most, a történetek után, követelőleg kell föllépnie a magyar közvéleménynek *senatusunk* teljes

AZ „ÓRÁLLÓ” TÁRCÁJA.

Közműveltség és a társadalom.

ifj. Mitrovics Gyula.

(Folyt. és vége.)

De társaságaink, miután ezen és ezekhez hasonló kérdéseket elővettek, talán nemcsak a francia szellemről tanulnak, hanem a svájcziai és a németek példájára a hit és kétely kérdéseit is előveszik? Minden művelt embernek külön hite van saját vallásának a keretében. Talán valamelyikünk megismerteti saját külön hitét, vagy kifejti hitetlensége okát; talán bepillantást enged saját kedély- és hitvilágába, hogy mi, férfiak, a nőktől eltanuljuk a hit mélységét és finomságát, ők meg a mi ismereteink, tapasztalataink és látókörünk kiterjedtsége által közelebbi összhangba hozzák azt lelkükben a tudással?

Vagy megvitatjuk azokat a kétes igazságokat, melyekre a szellemi életet élő szalonokban feltétlenül esküsznek — egy pár esztendeig, amint a spiritizmussal és a hypnotikus álom igazmondóságával teszi azt a mai német társadalom?

Oh dehogy, mi nem tévedünk. Mi nem lépünk oly talajra, melyen a szellem ingadozva jár s csak fáradságos úton jut el valahová. Az igazat megvallva, kissé unalmasnak tartjuk az előléteket.

De figyeljünk csak. Miről szól a beszéd? Az már közhelyyé vált, hogy az időjárásról

szellemes embereknek legfeljebb csak első vizit alkalmával lehet beszélniök. Tehát ez a hálás tárgy elveszett. Ellenben igen jutalmazó, amennyiben soká lehet fejtegetni, az, hogy már régen láttuk egymást és hogy ki az oka? Aztán ki milyen ruhát csináltatott. Férfiainknak mi a kedvenc ételök, mi a szeszélyük; hogy viseli magát a cseléd; a mandulás kiflicskéket hogyan kell készíteni; mennyi szódát kell a tejebe hinteni, hogy nyáron össze ne menjen? S aztán: mi ujság?

Mint ahogy egy jól gondozott francia kertben minden út egy középtérre fut össze, hogy a szem a végtelennek látszó, szabályos egyformaság után végre egy színekben pompázó gazdag virágszőnyegben gyönyörködjék: úgy a beszédek kacsaringós fonalai is ebben a csömbökben végződnek el, amelyet aztán kibontani nagyon nehéz ám! Sőt nem is sietünk vele.

S aztán megbeszéljük minden *távollevőnek* a dolgát; sajnáljuk, vagy tanácsoljuk, kifogásoljuk, néha dicsérszük, de nem hagyjuk utra való nélkül.

Talán kitalálták már, hogy mi a neve e foglalkozásnak?

Némelyek igazmondásnak tartják. Persze, hogy van benne igazság. Mikor mi beszélünk másról: az igazmondás; mikor mi jutunk másnak az eszébe: az emberszólás. S aztán megharagszunk érte. Mindenki tele van panaszzal, hogy milyen pletykás a világ!

Hiszen valamiről csak beszélünk kell, s mikor a kertészet, szakácmesterség háztartás és öltözködés összes témáit kimerítettük: kény-

telenek vagyunk embertársainkat venni elő.

Hiszen valamikor valamivel csak a szellemnek is kell foglalkoznia?! És foglalkoztatjuk azzal, amivel lehet. Azt szokták mondani: szegény ember vízzel főz; pedig a német is azt használja e célra. Mikor azt mondtam köztük, hogy nálunk a zöld paszulyt nem ecetes vízzel öntik le, de tejfellel kavargatják össze, kinevettek érte, mert önáluk ezt nem szokták tenni. Nálunk a makarónit is vajjal vagy zsírral készítik, az olaszoknál sárgarépa- és gombalevet öntenek reá. Hol milyen a szokás.

Nálunk az a szokás, hogy a szellemi eledeleknél vigyázunk nagyon az egészségünkre. De mert mégis a szellemet is kell valamivel táplálni, hogy kielégítsük, csemegének adunk neki pletykát; pedig hát az nem külön szellemi eledelnek, mint testinek a felvidék inségeseinél a újrészporral kevert zabkenyér.

Talán a férfiak közt magvasabbakat fogunk hallani. Miről is beszélnek? A vetés állása, a rigolirozás, az umschlagolás, egy kis politika. Aztán: hol ittunk jó bort? A fiatalok közt: hol voltál a mult este, hogyan rúgtak be és ki stb.

Oh pedig a társadalom így irányú ürességének mily szomorú következményei vannak! Mikor a sok ötletes beszéd és valzer után haza megy a fiatalság s ragyogó arccal mondja otthon, hogy *jól mulattam, észre sem veszi, szívébe, kedélyébe micsoda betegség lopta be magát, amely, ha valami véletlen közbe nem jő, féregként fog rágni benne!*

Vajjon nem gondoltak-e még szüleink arra, hogy ez a szellem részben az oka annak a sok-

reformálása iránt. A születési arisztokrácia képtelen helyének megtartására s az eddig neki jutott hivatás teljesítésére a társadalom más tényezőit kell igénybe venni.

A magyar alkotmány gépezetének szüksége van egy olyan fékezőre, mely megakadályozza az idő előtt való sietést és elhamarkodást, — de nyug szervezetében az olyan rész, mely a haladás útján elibe áll a normális fejlődésnek.

Talán a régi emlékek kegyelete, talán a béke szeretete, talán a társadalmi osztályok fölkeveredésétől való tartózkodás volt az, mely a reformált főrendiházat olyanná tette, mint aminő az ma. Talán a kegyelet juttatta a döntés jogát számaránya által a születési és a papi arisztokráciának.

De az események megmutatták azt, hogy ez osztályok, míg egy kis erőt éreznek karjaikban, nem simulnak a nemzethez és a korhoz. Gögjük és elfogultságuk, hagyományaik és nevelésük képtelenné teszik őket vagy legalább túlnyomó részüket az asszimilációra.

Annyit mindenesetre igazoltak az események, hogy a vallásfelekezetek papjainak — amint azt prot. közvéleményünk egy jó része s köztük a tisztánbeli ev. ref. egyházkerület is kifejezte — semmi helyük sincs az ország törvényhozó testületében. A születési arisztokrácia hagyományos jogainak megnyirbálását is követeli a valódi alkotmányosság és parlamentarizmus érdekében — a születési arisztokrácia magatartása. A magyar főrendiházat delendum esse censem, hogy egy modern, alkotmányos érzésű, felsőháznak, második kamarának adjon mielőbb helyet.

EGYHÁZI ÉLET.

Az országos ev. ref. lelkészi özvegy-árvai gyámintézet alapszabály-tervezete.
(Folytatás és vége.)

III. fejezet.

A gyámalap és annak kezelése.

20. §. Az országos ref. lelkészi özvegy-árvai gyámintézet alapja áll:

szor nem épen minden alap nélkül fölpanaszolt könnyűvérűségnek, mely ifjainknak egész életében oly mély és fájdalmas nyomokat hagy?! Vajjon nem gondoltak-e arra, hogy egy-egy szerencsétlen, csalódással és kiábrándulással járó családi életben nem csupán a vaknak nevezett sors a hibás?!
A leány megkedveli azt a bohókás szellemes fiút, ki kedves társadalmi lény; a fiatal ember azt a vig kis leányt, ki rutinírozott szalon-hölgy, vagy a természet kedves kökörösine. S később sül ki, hogy amaz nem tud élni és amellettt üres és emez sem készült az életpályára s fiatalságukban mindketten csak mulattak az élet hosszú keserűségei elé.

S mindez azért, mert amilyen a beszéd, olyan legtöbb helyen a magánélet is. Nagyon sok művelt ember van, ki mióta az iskolából kikerült, újságjain kívül nem olvasott egyebet.
De hát mi szükség volt mindezek elmondására? Mi közük van a szalónok függönyeinek, a kávé és bor melletti tracsokoknak a magyar kultúrához, a tudomány és művészet előhaladásához?

Szabad kérdenem: mi köze van az anyaföldnek a fris plántához? Vajon foltesz-e valaki oly naiv kérdést: gyalúforgács közé szokták-e nálatok a búzát vetni? Kősziklaszára szokták-e a jó magot odaszórni? Nem látjuk-e tavaszokint, hogy a rásza levelei lekonyulnak s az egész kivész, mert alul mindensféle kukacok összefúrják a földet, megrágnak a gyenge gyökereket?

1. A gyámintézeti tagok által fizetendő s évi fizetésök 10%-ában megállapított belépési járulékból.

2. A gyámintézeti tagok által fizetendő s évi fizetésök 2 1/2%-ában megállapított évi tagdíj-járulékból.

3. Az országos ev. ref. közalap jövedelméből e célra tőkésített összegből, továbbá az országos ev. ref. közalap tőkéjéből adandó 100,000 ft tőkeösszegekből, mely 25—25,000 frtos évi részletekben 4 éven át tétetik folyóvá.

4. Az országos ev. ref. közalap évi jövedelmének és pedig úgy az egyháztagok évi járulékból, mint a meglévő tőke kamataiból befolyó jövedelemnek 10%-ából, mennyiben ez évenként 30,000 ft maximalis összegben tul nem megy.

5. E célra teendő alapítványokból vagy egyszersmindenkori adományokból.

21. §. Az előbbi szakasz 1. pontjában jelzett járulékok a gyámintézetbe való belépést követő három éven át, évi egyenlő részletekben fizetendők be, illetékes uton, az intézet pénztárába, míg a 2., 3. és 4. pont alatt foglalt állandó évi járulékok minden év végére szolgáltatandók be.

22. §. A leendő lelkészek fizetési kötelezettsége a szolgálatba lépéssel, a már szolgálatban levőkre nézve pedig a jelen szabályzat életbe léptetése idejével veszi kezdetét.

23. §. A gyámintézet pénztárába beszállított járulékok visszafizetésének a 6. §. 2. bekezdésében jelzett eseteken kívül helye nem lehet.

24. §. A gyámintézet pénztárába évenként befolyó összes jövedelmek 10%-a az év végén rendszeren tőkésítendő, gyámintézeti tartalék-alap előállítására céljából, s csak ezen felül fennmaradó 90% fordítható az esedékessé válnakó évjáradékok, nevelési, esetleg gyámoltási segély-igények kielégítésére és a szabályzatszerű díjvisszatérítések fedezésére.

25. §. A gyámintézet ügyeinek legfőbb intézése s a gyámintézeti alap és egyéb kezelési ügyek ellenőrzése, az egyetemes Konvent hatáskörébe tartozik, mely az évi tagsági díjak s másnemű járulékok főösszegét megállapítja, a papi fizetéseknek 10 évről 10 évre eszközölendő revisiója folytán helyesbített s a végrehajtó bizottságnak az esedékessé vált évjáradékok és nevelési, illetőleg gyámoltási segélyek kiszolgáltatására vonatkozó előterjesztései fölött véglegesen határoz.

26. §. A gyámintézetet, mint az egyetemes egyház közvagyonát, érdeklő minden ügyben való határozathozattal az országos közalapi végrehajtó bizottság bizatik meg, mely az esperesek által hozzá felterjesztett ügyekben határoz, illetve az állandó segélyek folyósítása s más fontosabb ügyek tekintetében egész évi működésének kimerítő ismertetésével kapcsol-

Mindenki végezze a maga dolgát, mondja a társadalom bölcse. A tudós nem tudja: hány-szor kell kapálni a szőlőt, mikor kell feltölteni a kukoricát, én meg nem tudok könyvet írni. Hát ne avatkozzunk a más dolgába.

En a szöröcsomót meszeltesre használom, a piktor mázoljon vele a vászonra; én a késsel krumplit hámozatok, a szobrász és fazékas gyúrja vele az agyagot. Semmi közöm hozzájuk!

Szabad ismét kérdenem: Ugyan törődnek-e azzal: ki csinál tartósabb cipőt; az angol vagy a francia posztó közül melyik a csinosabb és melyik a jobb? Mondja-e valaki: az a suszter, ez meg a szabó dolga? Nem tartozik reám. Vajon a suszterek egymás gyönyörködtesére csinálják-e a cipőket? Ha nem: miért követelik ugyanezt a szellem napszámosaitól, akik nehéz és hálátlan munkájukkal épen az emberiség egyetemes érdekeit szolgálják, akik épen az emberiségnek az isten többi teremtményeitől megkülönböztető principiumait formulázzák és képviselik, akik emelik általános niveauját, akik képessé teszik értelmüket, praktikus szükségleteik kielégítésére, akik az oktalan állatoknak fölbe emelve, az emberiséget segítik magasztos céljaik felé, segítik megközelíteni a mennyi tőkéletességet, a szellemnek atyját, az egek urát!

A csúszó giliszta is maga keresi fel azt a szalma-szálat, mely eledelét teszi. Enni az is tud. De csak az ember képes arra, hogy gondolataival fölkeressen oly dolgokat is, melyekre testének szüksége épen nincs. Csak az ember lelke száll — akarva-akaratlan — a mindenség

latban az egyetemes Konventhez évenként előterjesztést intéz s javaslatot tesz.

27. §. Az országos közalapi végrehajtó-bizottság, mely a megelőző szakaszban jelzett minőségében az országos ref. lelkészi gyámintézet végrehajtó bizottsága nevet viseli, saját rendes, vagy póttagjai közül egy általa alakítandó, 3 tagból álló állandó albizottság útján is intézheti az országos gyámintézet folyó ügyeit.

28. §. A gyámintézet összes vagyonát egy központi jóhitelű pénzügyintézet, takarékpénztári betétként kezeli.

A gyámintézeti alapba beszállítandó mindennemű járulékok, belépési díjak és adományok a gyámintézet vagyonát kezelő végrehajtó bizottsághoz küldendők, ez veszi át és nyugtázza az országos közalap évi járulékát is a 21., illetőleg 31. §§-ban meghatározott határidőkben.

29. §. Ha a gyámalap növekedtével, az ingatlanokba való befektetés célszerűnek mutatkoznék, a teendő intézkedések iránt a végrehajtó bizottság a Konvent elé ily irányú javaslatokat terjeszthet.

30. §. Az évjáradék, neveltetési, illetőleg gyámoltási segély, tagdíjvisszatérítés s ezen szabályzat alapján támasztható egyéb igények érvényesítését célzó folyamodványok az illetékes esperesi hivatalok útján s azok véleményes javaslatával ellátva, a megszabott határidőkön belül, a gyámintézet végrehajtó bizottságához nyújtandó be, mely is a hatásköréhez tartozó ügyekben intézkedik; a Konventnek fenntartott ügyek elintézésére nézve pedig véleményes jelentését megteszi.

31. §. A lelkészek által fizetendő évi járulékoknak, a lelkészek belépési járulékanak a 21. §-ban jelzett időben leendő beszédével s a gyámintézet vagyonát kezelő végrehajtó bizottsághoz évi részletekben való juttatásával az egyházmegyei esperesek bizatnak meg, kiknek e szabályzat rendjén azon jog is megadatik, hogy az év végéig be nem folyt járulékok befizetésére nézve 3 hónapig terjedhető haladékot adhasanak 5% késedelmi kamatok fizetésének kötelezettsége mellett, s a mennyiben a járulékok ezen idő alatt sem folynának be, a késedelmes lelkészeknek vagy egyházakon e követeléseket egyházi közigazgatási uton behajtsák.

IV. Fejezet.

Atmeneti intézkedések.

32. §. A jelen szabályzattal szervezett országos ref. lelkészi özvegy-árvai gyámintézet életbeléptetésétől kezdve választandó, vagy ki-nevezendő lelkészek, körlelkészek és missionáriusok, eddigelé szerzett jogaik fenntartása végett, az egyházmegyei gyámintézetek kötelekében szintén megmaradhatnak, s alapszabályszerűleg megállapított díjaikat pontosan

titkainak mélységébe és magasságába!

Ne tegyük magunkat érdemtelenné ez elsőbbségünkre, az isteni kegyeleme s adományaira. Adjunk táplálékot és foglalkozást e szellemnek, hogy meg ne vakuljon, mint a szem a hosszas sötétségben.

Ha a szellemi élet folpezsdülése nemzetek nagyságát befolyásoló mozzanata a történelemnek: akkor kétszeresen az nálunk, magyaroknál. Nálunk igazi létkérdés ez. És e pontnál tovább már nem tudom tisztá, logikus sorrendben elmondani gondolataimat. Itt az érzés vesz elő s a legellentétebb hangulatok küzdenek bennem. Felmagasztosultság és a gyász érzete. Ha a görögök, rómaiak, olaszok, angolok, franciák és németek történetének egy-egy fényes korszakára gondolok: büszkeség tölt el azért, hogy ember vagyok. A görög világot csak romjaiban ismerjük, de művészete él és örök gyönyörűsége az emberi nemnek; Róma háromszor hódította meg a világot fegyverre, hite és joga által s a szellem hódítása magart a vallásban és a jogban; az olasz a szépnek tisztultab fogalmát teremtette meg; az angol és német trónjába ültette az eszt; a francia megmutatta az ideális szabadság útját, melyen, ha sokszor téved is, mégis halad.

És a magyar? feltalálta a — gyufát.

Óh nem, ez nem merítette ki munkakörét. Egy ezredéven át küzdött a halállal és újjászülte önmagát. Kétségbeesetten küzdött nemzeti léteért és a szabadságért és e küzdelem lekötötte erejét. És a nemzeti léteben mindig akkor volt egy kis

fizetvén, özvegyeik és árváik segélyezés iránti igényüket, tekintet nélkül az országos gyámin-tézettől nyerhető állandó segélyezésre az egy-házmegeyi gyámin-tézettel szemben is akadaly-talanul érvényesíthetik.

34. §. Jelen szabályzat az 1896. évi január hó 1-én lép életbe és 10 évenként revisió tár-gyát képezi.

A végrehajtás iránti intézkedések a kon-venti elnökség útján teendők meg

Ev. ref. esperesi székfoglaló. A f. zempléni ev. ref. egyházmegye f. hó 22-én tartotta tavaszi egyházmegyei közgyűlését S.-A.-Ujhelyben. Ritka ünnepélyes közgyűlés volt ez. Mondhatni, örömmünnepe volt e közgyűlési nap a f. zempléni egyházmegyének. Örömmün-nepe, mert Fejes István, a mult év végével egyhangulag megválasztott esperes e napon tartotta székfoglaló beszédjét. A közgyűlés nap-jának reggelén 8 órakor a nagy harang hivo-gatta az Ur házába mindazokat, kik szeretik meghallani a hívogató szót. Jött helybeli, jött idegen s Fejes István — élén a f. zempléni egyhm. csaknem teljes számu (tehát nincs igaz-sága a »Magyar Hirlap« nak) papitestületének. A 87. dics. első versének elhangzása után Szőlőssi József homonnai missionárius lelkész szelid papi alakja tünt fel a szószéken s mon-dott egy gondolatokban gazdag, érzelmeket gerjesztő, sok alkalmi vonatkozásu imát. Ezután a s.-a.-ujhelyi polg. egyh. énekkar elég szaba-tossággal adta elő az »Áldások Istene« kez-detű műdarabot, — melynek előadása alatt ment fel Fejes István a szószékbe s mondta el székfoglaló beszédjét. E rövid tudósításban mit is szóljak a székfoglalóknak e remekéről? — A tiszta látás, erős kritikai érzék, lángoló hazaszeretet, igazi evangéliumi álláspont — jel-lemzik e székfoglalót. »Nekünk — mondja Fejes — protestánsoknak a legvégsőig türelmet parancsol az a hazafiság, mely nem ismer más bölcsőt, és sirt Magyarországot anyaföldjén ki-vül. . . . Ha a gyűlölködés lángja elborítaná is a különböző osztályokat; a protestánsok ne meneküljenek sehova a testvériség oltárai mel-lől, hanem vérükkel is védjék meg ezt a men-edékét a hazájukat igazán szerető lelkeknek«. Általában Fejesnek a csendesség a jelszava: — de úgy, hogy jogainkból, elveinkből egy szemernyt sem engedünk! — A beszéd el-hangzása után az arcokról lehatott a lelkesedést leolvasni: s hogy az külsőleg is kifejezést nem nyert, csak a templom komolyságának lehet tulajdonítani. — A templomból a köz-gyűlés tanácskozási helyét a fiiskolába tette át. — Egy órakor — körülbelül 80 terítékű közebedet adott Fejes, hol a szebbnél szebb pohárköszöntőkben volt alkalmunk gyönyör-ködni. Felköszöntőket mondtak a többek kö-

szent: Fejes István, mint házi gazda, vendégeire, Gyarmathi Soma főjegyző Bernáth E. egyhm. gondnokra; Bernáth E. Fejes Istvánra; Dr. Ferenczi Elek egyhm. aljegyző szintén Fejesre; Dókus Gyula a s.-a.-ujhelyi ref. egyh. főgond-noka, azt a napot üdvözölte, melyen Fejes esperessé történt beigtatása az egyházmegye és az ujhelyi egyház közötti, ismét megerősö-dött szeretetet megpecsételte — annyi évek küzdelme után. Komjáthi Gábor lelkész pohár köszöntője is kiemelkedő volt a köszöntők között frappáns fordulatai által; nem különben Fejesnek erre mondott válasza, melyben volt káplánait buzdította a kitartó munkára és a folytonos tanulásra. — Egy szóval — Kom-játhi szavaival — gratulálhatunk F. Zemplén-nek a szerencsés választáshoz. Oly egyén ke-zeibe tette le sorsát, kinek tehetsége is, akarata is van boldogítását munkálni. Segitse meg a Gondviselés remek munkájában.

z. ó.

TANÜGY.

Meghívó. A II. országos és egyetemes tanügyi kongresszus előkészítő bizottságától nyert megbízatáshoz híven a kongresszus szer-vezése céljából az országos gyűlést ezennel egy-behívjuk. A gyűlés 1895. április 11-én, nagy-csütörtökön, délután 4 órakor Budapesten, a Lipót utcai városháza közgyűlési termében fog megtartatni. Az országos szervező gyűlés tárgyai lesznek: 1. A II. országos és egyetemes tan-ügyi kongresszus szervezete. 2. A kongresszus összes ülésének tárgyai. Előadó: dr. Beke Manó, középiskolai tanár. 3. A rendező bizott-ság megválasztása. A gyűlést eshetőleg köz-vacsora követi. Az előkészítő bizottság márc. 8-án hozott határozata értelmében az országos szervező gyűlés tagjai lehetnek: a) az előké-szítő bizottság tagjai; b) az egyesületek és testületek küldöttei; c) a nevezettek kivül azok, kik a 2 forint tagsági díj lefizetésével a kongresszus tagjainak jelentkeznek. Ezek szerint az érdekelteket tisztelettel meghívjuk és fel-kérjük a tekintetes tanítói és tanári egyesüle-teket és testületeket, hogy képviseltesökről gondoskodni sziveskedjenek. A jelentkezések április 4-ig Nagy Lászlóhoz, az előkészítő bi-zottság titkárához (Budapest, József-körút 85.) intézendők s a tagsági díjak Mauritz Rezső igazgató urhoz, pénztároshoz, (Budapest, VI. ker. áll. reáliskola) küldendők. Azok, akik ked-vezményes vasuti jegyre számítanak, március 15-ig Somlyay Józsefnél, a Magyarországi Orsz. Bizottsága alelnökénél (Budapest, II., Város-major utca, árvaház) jelentkezzenek. Budapest, 1895. márc. 14. Dr. Heinrich Gusztáv, elnök. Nagy László, titkár.

UJDONSÁGOK.

Kérelem lapunk t. megrendelőihez.

A kiadóhivatal a nagy számu hátralékosokat levelezőlapon szólította föl a fizetésre. Kérjük, sziveskedjenek e felszólításnak mielőbb eleget tenni, hogy a postai megbízás költségét s kel-lemetlenségét elkerüljük. A lapot csak akkor tarthatjuk fön, ha a megrendelők pártfogása nem névleges. Azoknak a megrendelőknak, kik többszöri felszólításunk dacára szeptember óta (6 1/2 hó) semmit nem fizettek, a kiadóhivatal postai megbízást küld, kérve s remélve azok beváltását. Együttal bizalommal kérjük olvasó-inkat, hogy az új negyedév elejéig (ápr-il 1-éig), amennyiben előfizetésük lejár, sziveskedjenek az előfizetést, vagy kö-telező jelentkezést jó előre megújítani s ebben a napilappá alakulás terve gátul ne szolgáljon. Kérjük egyttal lapunk terjesztését is. Feleslegesnek tartjuk a mai vi-szonyok közt bizonyítgatni, hogy ily lapra szükség van. Az ultramontanizmus, a politikai s társadalmi retrográd irány naponkinti fejlő-dése, az alszabadelvűek s a klérikalís sajtó tá-madásai eléggé ékesen szólnak emellett. De ily, teljesen önerejére s az eszme hatalmára támaszkodó vállalat csak úgy állhat fen s úgy fejlődhetik, ha képes megtörni azok közönyét, kikért küzdeni hivatva van. Ellenkező esetben a léteért folytatott küzdelemben kellene elvér-zenie. S őszintén meg kell vallanunk, hogy a közönség pártfogása sem kifizető céljainkkal, sem áldozatainkkal nem áll arányban. Eddig

a lelkesedés és kötelességtudás tartott meg helyünkön. A közönség lelkesedésétől, s ha szabad ezt mondanunk, kötelességtudásától függ, hogy ott továbbra is megmaradhassunk s a zászló, melyet eddig fennen lobogtattunk, ki ne essék kezünkéből. Az új negyedév közeledte a legjobb alkalom arra, hogy eddigi hiveink megmaradjanak zászlóink alatt és ujak sora-kozzanak alá.

Kossuth gyászünnep. A fővárosi Kos-suth-gyászünnep impozánsan folyt le. Azok az utcák és házak, amerre az egy év előtti teme-tési menettel fölérő gyászmenet elvonult, mindenfelé föl voltak díszítve. Az elvonulás 1 1/2 óráig tartott. A rendet schol legkisebb mértékben sem zavarták meg az ünneplők.

Főispáni jubileum. Radnai Nikolics Sándor, Versecz törvényhat. város főispánja, 10 év óta áll ebbeli minőségében e város élén. Most Versecz város nagy ovációkban részesít-tette főispánját, kiről az ottani egyetlen magyar lap, a »Délvidék« lelkesülten emeli ki, hogy a magyarosodásnak is egyik lelkes barátja.

A Margit-sziget francia kezekben. Egyik lap értesülése szerint a Margit-sziget megvásárlása végett egy francia tőkepénzesek-ből alakult társaság megbízottjai időznek Bu-dapesten. A Duna egy részét feltölténék s ily módon a Margit-sziget a villatulajdonosoknak télen-nyáron alkalmas volna lakásra, a közön-ségnek pedig a sziget továbbra is kirándulási és üdülő helyéül szolgálhatna.

Magyarfaló szász tanító. A »Nem-zeti Iskola«-ban olvastuk a következő épületes dolgot: »Lapunk mult heti számában röviden írtuk, hogy Kramer Albin kőhalmi szász tanítót a hatóság letartóztatta. A letartóztatás tör-ténete, a kolozsvári Ellenzék szerint, ez: Kő-halomban a Bürger Verein gyűlést tartott. A szász lakosság mind egy szálíg jelen volt a gyűlésen, ahol Kramer Albin luteránus tanító referált a brassó ujszások gyűlésén hozott határozatokról. Előadása kapcsán erősen kikelt a kormány magyarosító politikája ellen és szidta a magyarokat, akik a szászok megvetett, gyűlölt ellenségei. Kasper Mihály volt ország-gyűlési képviselő, a gyűlés elnöke, megvonta ugyan a szót a magyarfaló szász tanítótól, de hiába, mert Kramer tovább beszélt. Az elnök erre feloszlatta a gyűlést s az ott történekről jelentést tett a szolgabíróknak. A vizsgálatot megindították, házkutatást foganatosítottak a tanító lakásán s találtak is néhány politikai tartalmu iratot, amelyek teljesen megfeleltek a szász tanító magyarellenes érzelmeinek. A tanítót nyomban letartóztatták. Kramer letartóz-tatásának hírére a kőhalmi szászok uton-utfé-len szidták a magyarokat, gyűléseztek, tana-kodtak, hogy szabadithatnak ki, sőt akadt köz-tük olyan is, aki arra buzdította a szászokat, hogy szabadítsák ki erőszakkal az apostolt. De erre nem volt szükség, mert Kramer ide-iglenesen kibocsájtották. A vizsgálat, mely már eddig is sok terhelő adatot derített ki, tovább folyik.

Diploma gyártás. A Nemzeti Iskola a legujabb számában egy oláh diplomát mutatott be az eredeti szöveggel, Román Miron érsek-nek és dr. Rosca Remus titkárnak sajátkezü aláírásával. Valóban megdöbbenő, hogy a nem-zetiségek a felekezítéség leple alatt mily sem-mibe veszik a törvényt. Ezen a diplomán pl. sem a tanítóképző, melyben a jelölt vizsgázott, nincs megjelölve, sem pedig tanfelügyelő alá nem írta. A Nemzeti Iskola a diploma tulaj-donosának a nevét elhallgatta. Ezt helyesen is tette, mert a végén az a tanító nem oka annak, hogy neki hibás az okmánya. Megro-vásra érdemesnek találjuk mi is azt, hogy az erdélyi gk. egyház érsekének a számára nem létezik »Maros-Torda«-megye, hanem csak »Mu-res-Turda«, nem »Szász-Régen«, hanem »Re-ginului«. Hiába keressük továbbá Magyarorszá-g térképén azt a bizonyos »Sibiu«-t is, hol ez az okmány kelt. A Nemzeti Iskolában Földes Géza, a lap h. szerkesztője vezércikket írt er-ről a fenti cím alatt, ez érdekes cikket méltó, hogy minden tanító elolvassa.

(Párisi Divat.) Felhívjuk olvasóink figyelmét egy új divatlapra, melyet nemcsak azért mondunk ujnak, mert ez évben indult meg, hanem mert több dologra nézve iránya és jellege is eltérő a többi divatlapokétól, még pedig határozottan az új lap előnyére. Címe »Párisi Divat« s Budapesten jelenik meg Légrady testvérek kiadásában. Szerkesztője Györy Ilona, a néhány évvel ezelőtt elhunyt Györy Vilmos leánya. Eddigi divatlapjainknál rendszeren az a baj forgott fenn, hogy ha szép képeket hoztak, csak

a fényűzést terjesztették, ha pedig egyszerűbbek akartak maradni, úgy szepet nyújtani is megszűntek. A Párisi Divat szerencsésen egyesíti a szépnak és praktikusnak két jó tulajdonságát. All szépirodalmi-, divat- és kézimunka részről s mindhárom egyaránt gazdag. Nemcsak cikkeivel, de gyönyörű kiállítás képeivel is — melyekről érdekes azt tudunk, hogy párisi fényképek után készültek — eléri azt, hogy olvasó közönségét mindazzal megismeresse, ami szepet a tetszős elegáns izlésű párisi divat megalkotott. Előfizetési ára egész évre 8 ft, félévre 4 ft, negyedévre 2 ft. A Pesti Hírlap politikai napilappal együtt egész évre 18 ft, félévre 9 ft, negyedévre 4 ft 50 kr. Mutatványszámot kívánatra küld a kiadóhivatal (Budapest, V. váci körút 78.).

ORSZÁGGYÜLÉS.

Főrendiház ülése. Márc. 22. Napirend: a vallás szabad gyakorlathoz szóló törvényjavaslat tárgyalása. A 3. szakasznál Steiner Fülöp székesfehérvári püspök, határozati javaslatot nyújt be, mely szerint e szakasz hagyassék ki. A javaslat azonban 3 szótöbbséggel elvetetett. Az 5. és 6. szakaszok szintén változatlan alakban elfogadtattak.

A II. fejezet címe pedig felcseréltetett a következővel: — A jövőben törvényesen elismerendő vallásfelekezetekről, — ezen módosítás megtétele után az egész fejezet elfogadtatott.

A III. fejezet címénél a bizottság indítványozza, hogy az eredeti cím helyett tétessék ez: Vegyes és zárhatózatok. id. gr. Széchenyi Imre szintén ajánlja azon már betervezett módosítását, hogy a kilépés alakszerűségét és jogkövetkezményeit szabályozza a miniszterium rendeletekkel.

A vitás fejezethez többen szólaltak fel. Köztük: Schlauch Lőrinc, nagyváradi püspök azt fejtegette, hogy a ház a fejezetből a felekezetnélküliségről szóló részt ejtse el mind a törvényben, mind a rendeleti felhatalmazásban. Ellenben br. Prónay Dezső az egész rész változatlan fentartása mellett beszélt.

Wlassics Gyula kultuszminiszter, Schlauch Lőrincel polemizál s kellő indokolás mellett kijelenti, miszerint nem zarkózik el az elől, hogy a felekezetnélküliség rendeleti uton szabályoztassék, mert az alapelvek integritásának sérelmét ezáltal még nem látja. Erdély Sándor igazságügyminiszter a hozzá intézett kérdésekre kinyilvánította, hogy egy modern alapon nyugvó perrendtartás megalkotását célszerűnek tartja, de annak megalkotását a házassági jog életbe léptetésétől nem teszi függővé; továbbá kijelenti, hogy a házassági jogból származó házassági köteléki perek a ma fennálló házassági perrendtartás keretében sürgős megoldást nyerhetnek, végül igéri, hogy a perrendtartást még ez évben elkészíti és a javaslatot betervezti a törvényhozásnak. Ezzel a tárgyalás befejeztetvén következett a szavazás, amelynél kiderült, hogy gr. Eszterházy Miklós Mórincz indítványa fogadtatott el 8 szavazat többséggel, melyszertint a III. fejezet vagyis a felekezetnélküliség kihagyatott.

Márc. 23. Tárgyaltatott a régi IV., vagyis már most a III-ik, — a vallás szabad gyakorlathoz szóló — javaslat, mely csekély módosítással elfogadtatott.

Következett ezután: az izraelita vallásról szóló javaslat általánosságban való tárgyalása. Örgrof Csáky Pallavicini Zsigmond nem fogadja el, mert ebben a legnemesebb fajnak, a magyaroknak pusztulását látja. Wlassics Gyula szakszerű beszéddel szállt síkra a javaslat ellenzőivel szemben, minden előítéletet eloszlátandóan, megmagyarázta, miért szükséges a recepció, miért nem elég az izraelitákról a vallás szabad gyakorlathoz való intézkedés és az igazság, jogegyenlőség, viszonyosság szempontjából kérte a főrendeket, hogy fogadják el. Br. Ambrózy István a néppárt elnyomása végett szavazza meg, úgy szintén megszavazza azt Szontagh Pál is társadalmi, közgazdasági és hazafüi okokból, amíg gr. Zichy Nándor ellene beszélt, gr. Szapáry Géza pedig a 2. szakasz kihagyásától tette függővé nyilatkozatát.

Ere szavazás következett, melynél a javaslat 117 szavazattal — szemben 111-el elvetetett, s így még általánosságban sem fogadtatott el.

POLITIKAI SZEMLE.

Belföld.

A lelkiismereti szabadság bukása. Vezércikkünkben méltatjuk a főrendiház legújában szerzett érdemeit; országgyűlési rova-

tunk krónikája röviden beszámol arról, hogy miként is történt meg az a szégyenletes hisztória, mely Magyarország határai közül újra kiüzte a lelkiismereti szabadságot. Hazánkban a felekezetek továbbra is állami kényszer alatt fognak élni és virulni; hogy milyen ez a virulás, világosan láthatjuk naponkint. A vallásosság, a hitélet, az erkölcsiség hanyatlásáról panaszkodnak éppen a papok, a köznépek körében terjednek az ateizmus tanai, terjednek a nazarénus és anabaptista szekták, a vadházasságok és törvénytelen születések, szaporodnak a paraszt-szocializmus hívei. *Pedig a felekezeti kényszer fennáll.* Ha jól emlékszem, Keglevich István gróf mondotta igazán találóan a mostani főrendiházi vitában; nagyon rosszul őrizték a papok 900 esztendőn keresztül nálunk a vallást, ha az a szabadság első lehelletere összeomlanék.

Mindenfelől olvassuk és halljuk, hogy azok a protestáns papok, kik hivatásukat igazán átértik, a belső vallásos építés, az evangélizáció, sajtó és felolvasások, emberbaráti intézkedések és intézmények által akarják ujjaszúlni vallás-erkölcsi tekintetben a társadalmat. *Tehát a szellem és lélek által.* Ez az igazi. Az erőszak nem tarthatja magát sokáig. Az igazi vallásosság nem félhet sem a teljes lelkiismereti szabadságtól, sem a recepcióban megnyilatkozó jogegyenlőségtől.

Azt a főrendiházat, azt a mágnás-többséget, mely rövidlátó módon, faj — és felekezeti gyűlelettől eltelve, veti oda magát az idő rohanva haladó vonatának kerekei alá, szétmorzsolja tönkre teszi e hatalmas erő. Sajnos, protestáns mágnások is lesznek ott, *de a protestantizmus szelleme nem leendő ott,* — mert az a felvilágosodás és erkölcsi tökéletesedés szelleme.

A lelkiismereti szabadság és a recepció, melyet most újra megcsufolt a főrendiház diadalmoskodni fog az avatag hagyományok ez ócska fészke fölött.

Egy főur a XIX. században. XII. és XIII. századra emlékeztető faj- és kasztgyűleltől eltelve dörgött a főrendiház f. hó 23-iki ülésén Csáky-Pallavicini Örgrof a zsidó-recepció ellen; a jeles beszédet, melyet a klérikalís ellenzék ujongva fogadott s tapsolt s így a magáévá tett, érdemesnek tartjuk reprodukálni annak megjegyzése mellett, hogy e haza sok nyulbörrel bejött derék zsidónak s utódaiknak többit köszönhet, mint némely kacagányos uraknak:

Csáky-Pallavicini Zsigmond Örgrof: Talán kissé sovíniszta vagyok ha azzal kezdem, hogy magyar ember vagyok, a szó teljes értelmében. Leszarmazottja azoknak, akik párducos kacagányban jöttek Magyarországra. És inspirál engem az az ember, aki e nemes faj közül megmondotta, hogy mi nem Tarnopolból jöttünk be egy nyulbörrel az országba. Ez a derék valódi magyar ember Pongrácz Károly gróf, akit az isten éltesen sokáig. (Derűtség a baloldalon.) Nem vagyok szónok, méltóságos uraim, hanem recipiálni valakit, aki párduckacagány helyett nyulbörkacagánnyal jött be ide, az — engedelmet kérek a tisztelt miniszter urtól —

nem akarom mondani, hogy tudatlanság, de sajátságos dolog, hogy az ember oly valakit recipiáljon, akit nem is ismer. Mert én előttem világos, hogy az excellenciás kultuszminiszter urnak fogalma sincs arról, hogy mi a zsidó vallás, mert annyi zsidó vallás van, amennyi sakter, vagy nem tudom én, hogy hívják a papjukat. (Derűtség jobbfelől mozgás a baloldalon) Hiszen én sokat tartozkodom külföldön, a körülmények úgy hozzák magukkal s ha bejövök Magyarországra, érzem már itt is — hogy is hívják azt a plántát — a fokhagyma szagát a Kárpátoktól az Adriáig (Mozgas). Nem merek ujságot a kezembe venni, mert az is fokhagymaszagú, még a miniszter ur ténykedése is. Szeretnék lenni az a recipiáló seprő, amely őket kisépri az országból. (Derűtség jobbfelől és mozgás a baloldalon.) Ennél fogva, mivel én e faj miatt a legnemesebb fajnak, a magyar fajnak a pusztulását látom, ellene vagyok a javaslatnak. *Dixi et salvavi animam meam.* (Élénk helyeslés és éljenzés a jobboldalon.)

A nyitrai választás. A nyitrai zajos és erőszakos választási mozgalom semmi féle eredményre nem vezetett. Latkóczy Imre államtitkár mandátumát letette. Az ellenzék a Tarnóczy féle visszaélések miatt nagy akcióra készül. Mint a „M. H.” írja, az akció élén Szapáry Gyula gróf és klubja áll, a hirhedt 1892. évi téli választások értelmi szerzője. Valóban kitűnően áll neki a választási Cato Censorius szerepe.

Kossuth Ferenc leutazott kerületébe, Tapolczára, Veszprém-megyébe. Utjában több Justh-párti függetlenségi kiséri. A választók programbeszédjét nagy lelkesedéssel fogadták. Ellenjelöltje idáig még nincs; Vöröss államtitkár hir szerint nem Tapolcán, hanem Herman Ottó kerületében, Miskolcon lép föl s ellenfele Melczér Gyula volt alispán lesz nemzeti párti programmal.

A néppárt szervezkedése. Pozsonyban a néppárt 300 tagja e hó 23. a Palugyay-fogadóban alakuló ülést tartott Otcoska ügyvéd elnökletével. Az alapszabályokat elfogadták és a kormányhoz fölküldötték.

Kiadóhivatali üzenet.

Lovas Dániel urnak F.-Litke. A regény hiányzó részét tessék a regény befejezése után reklamálni, akkor egyszerre küldjük meg. — Szabó József urnak Eszény utána nézettünk az iktatóban és úgy találtuk, mint megírni méltóztatott.

HIRDETÉSEK.

Bútor-eladás.

Vasárnap, azaz márczius hó 31-én délután 3 órakor két szoba berendezésre való s eddig még használatban nem volt, új, elegáns bútorzat s némi konyha-bútor is Sárospatakon Phillipp Károly uradalmi igazgató úr lakásának udvarán árverés utján szabad kézből eladatik.

PÁRISI DIVAT

Legszébb magyar divatlap.

Gyönyörű fénynyomatu színes képek, szabásrajzok, kézimunkák, illusztrált regények, sat.

Előfizetési árak:

csak „Párisi Divat“	Párisi Divat a Pesti Hírlappal együtt
Egy évre 8 ft	Egy évre 18 ft -- kr.
Fél évre 4 „	Fél évre 9 „ — „
Negyed évre 2 „	Negyed évre 4 „ 50 „

Mutatványszámokat kívánatra küld

a „Pesti Hírlap“ és „Párisi Divat“ kiadóhivatala

V., váci-körút 78. sz.